

i wymiany informacji pasjonatów turystyki i sportów górskich. Dr Dariusz Spychała (UKW) przybliżył problematykę antyku w Internecie. Omówił przede wszystkim kolekcje cyfrowe zawierające treści antyczne. Ostatnim referatem, zamykającym konferencję, było wystąpienie ks. dr. hab. Z. Kropidłowskiego (UKW). Autor przedstawił w nim projekt pt. „Republika Listów” (ang. *Early Modern Letters Online* – EMLO), który jest realizowany przez środowisko Bodleian Digital Library Systems and Services przy współpracy Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Oksfordzkiego i dzięki finanso-

waniu Fundacji Andrew W. Mellona. Projekt ten stawia sobie za cel opublikowanie w przestrzeni Web 2.0 wszystkich zachowanych listów z lat 1550–1750. Podsumowania konferencji dokonały dr hab. E. Głowacka i dr hab. M. Fedorowicz-Kruszewska (UMK). Wygłoszone referaty ukażą się w planowanej monografii pokonferencyjnej.

Katarzyna Domańska

Katedra Informacji

Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu
Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

W dniach 16–17 października 2014 r. w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie [dalej: IINiB UMCS] odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa „Biblioteka, Książka, Informacja i Internet 2014”, której głównym organizatorem był Zakład Informatologii. Była to już czwarta konferencja z cyklu „Biblioteka, Książka, Informacja i Internet...” Konferencje organizowane są od 2008 r. co dwa lata¹.

¹ Poprzednie edycje konferencji odbyły się w latach 2008, 2010, 2012. Materiały z pierwszej konferencji ukazały się w czasopiśmie „Folia Bibliologica” 2009,

Biblioteka, książka, informacja i Internet 2014

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2015.011>

Celem konferencji było dokonanie przeglądu stanu badań naukowych oraz rozwiązań praktycznych w kilku obszarach tematycznych. Dotyczyły

nr 51. Z dwóch pozostałych przygotowano monografie: *Biblioteka, książka, informacja, Internet 2010*, pod red. Z. Osińskiego, Lublin 2010 oraz *Biblioteka, książka, informacja, Internet 2012*, pod red. Z. Osińskiego i R. Malesy, Lublin 2013.

one m.in. bibliotek cyfrowych, repozytoriów wiedzy, katalogów i bibliografii online, księgarni internetowych, e-książek i ich roli w społeczeństwie informacyjnym oraz gospodarce opartej na wiedzy, budowy otwartych zasobów naukowych i edukacyjnych, digitalizacji zasobów informacji i wiedzy, bibliometrii i webometrii, nauki 2.0, serwisów społecznościowych i dziennikarstwa obywatelskiego jako formy dzielenia się wiedzą oraz kultury, nauki i edukacji w Internecie.

W obradach wzięło udział około 50 przedstawicieli ośrodków naukowych i bibliotek z całej Polski. Oprócz wystąpień pracowników rodzimego Instytutu, swoje referaty zaprezentowali przedstawiciele ośrodków bibliologicznych i informatologicznych, w tym Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego [dalej: IBIiN UŚ], Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu [dalej: IINiB UMK] oraz pracownicy Instytutu Filologii Polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego [dalej: IFP KUL]. Środowisko bibliotekarzy czynnie reprezentowali przedstawiciele m.in. Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, Biblioteki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Adama Asnyka w Kaliszu.

Ogółem w ciągu dwóch dni obrad wygłoszono 20 referatów o bardzo

zróżnicowanej tematyce. Ich uzupełnieniem była prezentacja firmy FunMedia z Wrocławia, która omówiła pakiety do darmowej nauki języka angielskiego dla bibliotek.

Jako pierwszy głos zabrał główny organizator konferencji dr hab. Zbigniew Osiński, prof. UMCS, kierownik Zakładu Informatologii. Po przywitaniu zgromadzonych gości poprosił o oficjalne otwarcie obrad dyrektor IINiB UMCS, prof. dr hab. Marię Judę.

Profesor M. Juda przewodniczyła również pierwszej sesji obrad, którą zainaugurowało wystąpienie prof. Z. Osińskiego. Zaprezentował on referat nt. „Współczesna humanistyka w Internecie – główne tendencje rozwojowe”. Jego celem była próba określenia, w jaki sposób rozwój Internetu wpływa na rozwój humanistyki. Autor stwierdził istnienie wielu internetowych zasobów i narzędzi przydatnych humanistyce oraz wielu zasobów powstałych w efekcie aktywności badawczej humanistów. Bez Internetu nie powstałaby ani humanistyka cyfrowa (humanistyka 2.0), ani *performances studies*, ani czwarty paradygmat, ani analityka kulturowa. Sieć ewidentnie zmienia humanistykę i tworzy dla tej dziedziny nauki nowe możliwości badawcze.

Przedstawicielka Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego przybliżyła tematykę wykorzystania czasopism z kolekcji Cambridge Journals, którą Uniwersytet

Łódzki prenumeruje od 2013 r. Prelegentka analizowała, jaki wpływ na wykorzystanie mają: dziedzina, do której zalicza się czasopismo, współczynnik wpływu – Impact Factor, współczynnik prestiżu – SCImago Journal Rank oraz tzw. prenumerata archiwalna. Badanie miało pomóc w podjęciu decyzji o odnowieniu prenumeraty Cambridge Journals w przyszłym roku.

Problematyki obecności pracowników naukowych w sieci dotyczyło wystąpienie mgr Lidii Jarskiej (IINiB UMCS), która dokonała charakterystyki wybranych portali wymiany poglądów i wyników badań. Przedstawiła m.in. takie portale, jak: Akademia.edu, ResearchGate, Mendeley, Peer Evaluation, repozytorium CeON, Bibliotekę Otwartej Nauki, Infona, Profesor.pl oraz Portal Naukowca. Obecność naukowców na wymienionych portalach przyczynia się do zwiększenia widoczności, a co za tym idzie – cytowalności badaczy, a to z kolei wpływa na ocenę dorobku, awanse i rozwój kariery naukowej.

Kolejne wystąpienie – mgr Lidii Miłkołajuk z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego – było prezentacją repozytorium instytucjonalnego tegoż Uniwersytetu oraz jego roli w promowaniu nauki. Autorka podkreśliła wkład bibliotekarzy w proces otwierania nauki, przedstawiła etapy budowy repozytorium oraz wyzwania, jakie stają przed jego twórcami.

Recepcji publikacji dwudziestolecia międzywojennego we współczesnym piśmiennictwie bibliologicznym poświęcony był referat dr Agnieszki Bajor z IBiIN UŚ. Autorka oparła swe badania na analizie indeksu cytowań bibliograficznych CYTBIN z lat 2000–2010. W tekście zastosowano metody statystyczne, ukazano chronologię cytowań, typy najczęściej cytowanych dokumentów oraz języki cytowań. Najczęściej cytowane były materiały, w których podjęto problematykę bibliologiczną (około 50%) w języku polskim. Można też zauważyć stosunkowo duże zainteresowanie współczesnych badaczy przepisami prawa z okresu międzywojennego, związanymi z funkcjonowaniem systemu oświaty (np. pragmatyka zawodu) i praktyką bibliotekarską (egzemplarz obowiązkowy i organizacja księżnic).

Kolejna przedstawicielka IBiIN UŚ, dr Beata Przewoźnik, zaprezentowała różnorodne źródła informacji i komunikacji górskiej w Internecie. Autorka skupiła się na charakterystyce wybranych stron internetowych znanych alpinistów.

Ostatnie wystąpienie w pierwszej sesji było poświęcone omówieniu miejsca i roli książki elektronicznej w systemie biblioteczno-informacyjnym szkoły wyższej. Mgr Teresa Górniak z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego przedstawiła doświadczenia swej rodzimej placówki na tle rozwią-

zań światowych. Wyodrębniła znaczące etapy zarządzania e-książkami i omówiła rodzaje aktywności i wyzwań kojarzonych z każdym etapem. Podjęła również próbę nakreślenia nowych zadań i wskazania innowacyjnych metod gromadzenia i udostępniania e-książek do zastosowania w praktyce bibliotecznej.

Sesji popołudniowej przewodniczyła dr Anita Has-Tokarz, zastępca dyrektora IINiB UMCS. Rozpoczął ją referatem dotyczącym implementacji wolnego oprogramowania kolejny przedstawiciel gospodarzy, dr Sebastian Kotuła. Przybliżył on ideę open source oraz przedstawił przykłady jego wykorzystania w różnych sferach działalności ludzkiej. Omówił m.in. takie zagadnienia, jak *open source hardware*, *open access*, *open archives*, *open publishing*, *open content*, *open source journalism*.

Kolejne dwa referaty dotyczyły problemów digitalizacji i bibliotek cyfrowych. Mgr Monika Sobczak-Waliś z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kaliszu przedstawiła referat pt. „Wydawnictwa lokalne w świecie cyfrowym. Stan prac na przykładzie XIX i XX-wiecznych druków kaliskich”. Autorka omówiła stan digitalizacji ww. druków oraz ich dostępności dla czytelników. Oparła się na analizie zasobów bibliotek cyfrowych oraz stron WWW tworzonych przez pasjonatów historii Kalisza.

Wystąpienie mgr Żanety Szerknis (Biblioteka Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) poświęcone było wybranym audialnym i audiowizualnym bibliotekom cyfrowym, które powstały w ramach projektów realizowanych w obszarze dziedzictwa kulturowego. Autorka przedstawiła możliwości wykorzystania ich zasobów w edukacji dzieci i młodzieży. Omówiła takie projekty, jak: „Ninateka”, „Ekran 2.0 NInA” czy „Sztuka 24h”.

Nowe wyzwania i możliwości, które stają przed edukacją pokolenia „cyfrowych tubylców”, były też przedmiotem rozważań mgr Marleny Foty z IFP KUL. Autorka skupiła się na prezentacji sposobów komunikowania się nauczycieli z uczniami i wykorzystywania w tym procesie nowych mediów. Przedstawiła propozycje wykorzystania bloga, komunikatorów internetowych (Gadu-Gadu, Skype), Google Apps do porozumiewania się z uczniami po zajęciach lekcyjnych. Zdaniem autorki wykorzystywanie nowych mediów przez nauczyciela znacznie podnosi jego autorytet w oczach młodego człowieka oraz wzbogaca tradycyjne kształcenie.

Pierwszego dnia obrad swój referat przedstawił też mgr Kamil Stępień (IINiB UMCS). Dotyczył on możliwości wyszukiwania obrazu oraz wyszukiwania obrazem w przestrzeni sieciowej. Autor zaprezentował projekty sieciowe opisujące obrazy za pomocą słów kluczowych (w tym tagów) i wy-

szukiwania „nietekstowe” z użyciem atrybutów wizualnych, takich jak: barwy, odcienie kolorów, kontury, kontrasty, kształty czy wzory obiektów składających się na obraz. Podkreślił, że obecnie – w dobie kultury obrazkowej – taki model wyszukiwania ma wielki potencjał.

Na zakończenie pierwszego dnia konferencji odbyła się uroczysta kolacja, która stała się okazją do dalszej dyskusji oraz wymiany doświadczeń i poglądów pomiędzy praktykami a teoretykami.

W drugim dniu obrad wygłoszono dziewięć referatów. Obradom przewodniczyli dr hab. Piotr Tafiłowski oraz dr Sebastian Kotuła. Sesję rozpoczął dr Rafał Wójcik z Biblioteki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, który przedstawił sześć lat doświadczeń związanych z digitalizacją i udostępnianiem kolekcji komiksów powstałej w tej placówce. W referacie omówił początki kolekcji oraz różnorodne działania naukowe, edukacyjne i popularyzatorskie z nią związane. Działania te mają na celu uczynić z biblioteki tzw. trzecie miejsce, dzięki inicjatywom takim jak Dzień Darmowego Komiksu, Dzień Batmana albo Comics Wars. Autor przedstawił również blog – „Komiks w bibliotece”, który ma spełniać potrójną funkcję: informować środowisko bibliotekarskie o rynku wydawniczym komiksów, uświadamiać środowisko wydawców, krytyków

i czytelników komiksów w zakresie działalności bibliotek oraz dynamicznych zmian, które w nich zachodzą, a także promować komiks w polskich bibliotekach i informować o publikacjach mu poświęconych.

Problematyka grywalizacji i możliwości zastosowania jej w bibliotekach była przedmiotem referatu dr Natalii Pamuły-Cieślak, przedstawicielki IINiB UMK. Termin *grywalizacja* oznacza stosowanie mechanizmów gier do różnych aspektów życia i działalności człowieka, czasami zupełnie z grami niezwiązanymi. Grywalizacja wprowadza do działań firm elementy zaangażowania, wyzwania, zabawy, aktywizuje i wzbudza emocje. Autorka przedstawiła obszary zastosowania zjawiska w działalności bibliotek różnych typów. Przywołała przykłady bibliotek w Polsce i na świecie. Według niej placówki mogą wykorzystać tę metodę do celów wizerunkowych, marketingowych oraz pracy z użytkownikiem. Niestety, jest ona wykorzystywana jeszcze stosunkowo rzadko.

Referat dr Renaty Malesy (IINiB UMCS) dotyczył inicjatyw bibliotek publicznych podejmowanych na rzecz ograniczenia wykluczenia cyfrowego. Autorka omówiła samo zjawisko, jego aspekty, grupy najbardziej zagrożone wykluczeniem oraz przedstawiła działania bibliotek lubelskich w tym zakresie. Rolę bibliotek publicznych w oficjalnych dokumentach dotyczących

e-wykluczenia najczęściej ogranicza się do bycia miejscem potencjalnego dostępu do nowych technologii. Autorka pokazała, że spektrum ich możliwości jest dużo szersze, a biblioteki lubelskie podejmują wiele inicjatyw na rzecz cyfrowej integracji. Do najczęstszych należą: kursy komputerowe dla seniorów o różnorodnej tematyce, warsztaty fotografii cyfrowej, zajęcia językowe czy warsztaty korzystania z serwisów społecznościowych.

Katalog biblioteczny OPAC i jego rola we współczesnej bibliotece akademickiej był tematem wystąpienia dr Izabeli Swobody z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ w Katowicach. Autorka przeprowadziła badania w celu sprawdzenia, w jakim zakresie i w jaki sposób katalogi online polskich bibliotek akademickich umożliwiają użytkownikom w procesie wyszukiwania informacji wykorzystanie bogatych zasobów informacji zawartych w rekordach MARC 21. Według niej katalogi nie pozwalają użytkownikowi w procesie wyszukiwania w pełni korzystać z bogactwa informacji zawartych w tychże rekordach. Tylko nieliczne z nich w niewielkim zakresie indeksują dane kodowane w polach stałej długości. Sposób prezentacji słownictwa stosowanych języków informacyjno-wyszukiwawczych również nie ułatwia użytkownikom wyszukiwania dokumentów na dany temat.

Kolejna referentka – dr Małgorzata Kowalska (IINiB UMK) – wskazała problemy kształcenia biblio- i informologicznego w perspektywie zmian wyznaczanych m.in. przez Europejskie i Krajowe Ramy Kwalifikacji. Porównała ofertę dydaktyczną polskich ośrodków kształcenia bibliologów, zwracając uwagę na jej różnorodność, efekty kształcenia i oferowane treści dydaktyczne. Cieszy fakt, że w analizie tej oferta dydaktyczna gospodarzy konferencji została oceniona dosyć wysoko. Autorka stwierdziła, że większość ośrodków wykorzystała szansę na unowocześnienie swej oferty, starając się dostosować ją do wymogów współczesnego rynku pracy, ale to on w przyszłości dokona jej ostatecznej weryfikacji.

Problematyce edukacji, tym razem dzieci i młodzieży, poświęcone było również kolejne wystąpienie. Dr Anita Has-Tokarz (IINiB UMCS) omówiła wybrane biblioteki i kolekcje cyfrowe książek dla dzieci i młodzieży oraz możliwości wykorzystania ich zasobów w edukacji informacyjnej. Zaprezentowane zostały m.in.: Międzynarodowa Biblioteka Cyfrowa dla Dzieci (ILCD), Baldwin: Biblioteka Historycznej Literatury Dziecięcej, Europejska Wirtualna Biblioteka dla Dzieci [CHILIAS], Biblioteka „StoryPlace” i Literatura dla dzieci i młodzieży w Cyfrowej Bibliotece Narodowej Polona. Autorka stwierdziła, że biblioteki te stanowią

kreatywne źródło pracy nauczyciela-bibliotekarza i nowoczesną formę pracy biblioteki dziecięcej, a ponadto są doskonałym źródłem informacji dla badaczy zajmujących się kulturą, literaturą i książką dziecięcą.

Kolejny referat wygłosił Radosław Piątek, student UMCS na kierunku informacja w e-społeczeństwie. Przedstawił on zasoby polskiego Internetu dotyczące motoryzacji. Przeanalizował różne formy obecności treści motoryzacyjnych w sieci, m.in. strony internetowe koncernów samochodowych, blogi poświęcone motoryzacji i fora skupiające miłośników tej dziedziny.

Dwa ostatnie referaty przedstawili goście z licznie reprezentowanego na konferencji IINiB UMK – dr Wanda Ciszewska i dr inż. Mariusz Jarocki. W pierwszym z nich autorka dokonała analizy serwisów dziennikarstwa obywatelskiego. Przybliżyła istotę dziennikarstwa obywatelskiego w kontekście wybranych problemów prawa prasowego oraz praw autorskich do zamieszczanych treści, przedstawiła genezę i historię powstania serwisów dziennikarstwa obywatelskiego i dokonała ich oceny pod kątem rzetelności prezentowanych w nich informacji. Podczas referatu analizie poddane zostały portale: Wiadomości24pl, Interia 360 oraz Kontakt 24. Referat dr. Mariusza Jarockiego dotyczył z kolei możliwości dostępu do zasobów cyfrowych na urządzeniach mobilnych. Autor pod-

dał analizie dostępność do zasobów największych bibliotek, repozytoriów, archiwów, a nawet muzeów. Przeanalizował responsywność m.in. polskich i zagranicznych bibliotek narodowych (Library of Congress, British Library, Bibliothèque nationale de France, polskiej Biblioteki Narodowej), bibliotek cyfrowych (Projekt Gutenberg, European), muzeów (Muzeum Brytyjskie, Luwr, CBN Polona), bibliotek uczelni wyższych (biblioteki uniwersyteckie: Harvard, Stanford, Berkley, Cambridge, Biblioteka Jagiellońska, BUW). Niestety, w opinii prelegenta strony polskich zasobów wypadają zdecydowanie gorzej niż ich zagraniczne odpowiedniki. Żadna ze zbadanych polskich jednostek nie miała aplikacji umożliwiającej odbiór na urządzeniach mobilnych.

Podsumowując dwudniowe obrady, dr hab. Z. Osiński zwrócił uwagę na bogactwo poruszanej problematyki. Według niego szczególną wartością konferencji, oprócz zapoznania się z wynikami najnowszych badań w zakresie szeroko rozumianej informatologii i bibliologii, była możliwość wymiany doświadczeń pomiędzy praktykami i teoretykami działalności bibliotecznej. Pokłosiem obrad będzie monografia zawierająca materiały konferencyjne, przygotowywana przez Wydawnictwo UMCS.

Warto podkreślić, że w obradach oprócz czynnego uczestnictwa jako słuchacze wzięli udział przedstawi-

ciele wszystkich bibliotek lubelskich, zarówno naukowych, jak i publicznych, szkolnych i pedagogicznych. Konferencja cieszyła się też dużym zainteresowaniem wśród studentów, którzy nie tylko uczestniczyli w obradach, ale również wspierali pracowników Instytutu przy organizacji konferencji. Ich zaangażowanie niewątpliwie przyczyniło się do pozytywnego od-

bioru konferencji. Organizatorzy mają nadzieję, że kolejna konferencja z cyklu zaplanowana na rok 2016 będzie równie interesująca i owocna.

Renata Malesa

Instytut Informacji Naukowej
i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu
Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

W dniach 23–24 października 2014 r. odbyła się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu czwarta edycja Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Niewygodne dla władzy. Ograniczanie wolności słowa na ziemiach polskich od wieku XIX do czasów współczesnych”. Wydarzenie ma charakter cykliczny i organizowane jest co dwa lata przez Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytet Mikołaja Kopernika¹ [dalej: IINiB UMK].

¹ Pierwsza edycja konferencji odbyła się w 2008 r. W roli referentów uczestniczyło w niej 32 przedstawicieli nauki z 11 polskich ośrodków naukowych. Łącznie w czasie obrad zaprezentowano 31 referatów. Podczas drugiej konferencji z omawianego cyklu, w 2010 r., w Toruniu gościło 36 badaczy, którzy wygłosili 33 referaty. Edycja trzecia w 2012 r. zaowocowała 22 referatami zaprezentowanymi przez 23 prelegentów z Torunia i 15 innych polskich miast.

Niewygodne dla władzy. Ograniczanie wolności słowa na ziemiach polskich od wieku XIX do czasów współczesnych

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2015.012>

Otwarcia konferencji dokonali prorektor UMK prof. dr hab. Andrzej Sokała oraz prodziekan Wydziału Nauk Historycznych prof. dr hab. Wiesław Sieradzan, a w imieniu organizatorów głos zabrała prof. dr hab. Grażyna Gzella. W tegorocznym spotkaniu udział wzięli badacze z dziesięciu ośrodków akademickich. Najsilniej reprezentowany był uniwersytet toruński oraz Uniwersytet Pedagogiczny z Krakowa. Ponadto w Toruniu gościli pracownicy naukowcy z Lublina, Poznania, Warszawy, Wrocławia, Katowic,